

Andrzej Kadłuczka*

Conservator Ecclesiae 2013 dla Arcybiskupa Mieczysława Mokrzyckiego

Conservator Ecclesiae 2013 for Archbishop Mieczysław Mokrzycki

Prestżowa Nagroda „Conservator Ecclesiae” im. Księdza Profesora Janusza Stanisława Pasierba Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków przyznawana jest raz w roku przez Kapitułę złożoną z członków stowarzyszeń twórczych, zawodowych i przedstawicieli instytucji kościelnych. Nagroda ta, upamiętniająca dokonania Ks. Prof. Pasierba na polu ochrony sakralnego dziedzictwa kulturowego, tak praktyczne jak i teoretyczne, jest każdorazowo przyznawana osobom, które wniosły realny wkład w ratowanie zabytkowych kościołów, cerkwi, domów modlitw różnych wyznań oraz dzieł sztuki sakralnej przed zagrożeniami jakie, niesie współczesna epoka wszelkim śladom i dokumentom przeszłości.

Ksiądz Prof. Janusz Pasierb to wybitny uczyony, historyk sztuki, eseista i poeta, ale zarazem praktyk i niestrudzony CONSERVATOR ECCLESIAE powierzanych mu w opiekę obiektów kościelnych. Swoje wieloletnie doświadczenia i badania wyłożył w książce *Ochrona zabytków sztuki kościelnej*. Książka ta to praktycznie pierwszy powojenny podręcznik ochrony zabytków oparty na współczesnej doktrynie konserwatorskiej napisany przez profesora Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie i wykładowcę innych renomowanych uczelni krajowych i zagranicznych, edytowany pierwotnie w formie skryptu akademickiego. Czwarte już wydanie tego dzieła, które jest dedykowane, jak sam Autor w przedmowie do II wydania napisał, tym „którym powierzona została opieka nad zabytkami sztuki kościelnej – a więc w pierwszym rzędzie duchowieństwu parafialnemu i konserwatorom oraz członkom diecezjalnych komisji do spraw sztuki kościelnej, oraz przygotowującym się do tego zadania studentom teologii, czy konserwatorstwa”, ale jak dalej wyjaśnił, lista adresatów jest znacznie szersza, bo zabytki sztuki sakralnej traktuje On jako „**świadectwa kultu, ale i kultury**”, których ochrona musi stać się dla nas wszystkich obowiązkiem sumienia.

Takiemu pojmowaniu tych spraw, budzeniu i poszerzaniu zakresu poczucia odpowiedzialności za stan skarbów kultury narodowej i ogólnoludzkiej pragnie służyć ta książka.

Ujmując rzecz metodologicznie Autor rozważa ochronę obiektów kościelnych w pięciu kategoriach:

The prestigious Rev. Prof. Janusz Stanisław Pasierb Award Conservator Ecclesiae of the Heritage Conservation Association is awarded once a year by the Chapter consisting of members of artistic, professional associations and representatives of church institutions. The award commemorating the achievements of the Rev. Prof. Pasierb in the field of protecting the church cultural heritage, both practical and theoretical, is awarded to the people who effectively contributed to saving historic catholic or orthodox churches, houses of prayer of various faiths, as well as masterpieces of church art, from the dangers posed by the modern epoch to all the traces and documents of the past.

Rev. Prof. Janusz Pasierb was an eminent scientist, art historian, essayist and poet, but also a practitioner and indefatigable CONSERVATOR ECCLESIAE of the sacred objects entrusted to his care. His experience and research of many years he presented in the book entitled *OCHRONA ZABYTEKÓW SZTUKI KOŚCIELNEJ (Protection of Church Art Monuments)*. The book was practically the first post-war textbook of monument protection based on the modern conservation doctrine written by a professor of the Academy of Catholic Theology in Warszawa and other renowned universities in Poland and abroad, initially edited in the form of an academic course book. The fourth edition of the work dedicated, as the Author himself wrote in the foreword to the 2nd edition, to those “who have been entrusted the care over church art monuments – so primarily parish clergymen, conservators and members of diocesan commissions for church art issues, as well as students of theology or conservation preparing for the task”, but as he further explained the list of addressees is much longer as He treated monuments of church art as “**evidence of cult, but also culture**” whose protection should become a matter of conscience for all of us.

That book was meant to serve such a perception of those issues, arousing and expanding the range of sense of responsibility for the state of national culture and humanity treasures.

Methodologically speaking, the Author considered protection of church objects in five categories:

* prof. dr hab. inż. arch. Andrzej Kadłuczka, Prezes Zarządu Głównego Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków

* prof. dr hab. inż. arch. Andrzej Kadłuczka, Chairman of the Main Board of Heritage Conservators' Association

Wawel, 14 września 2013 roku. Uroczystości związane z wręczeniem Metropoliecie Lwowskiemu Arcybiskupowi Mieczysławowi Mokrzyckiemu Nagrody „Conservator Ecclesiae”, a także odznaczeń państwowych i nagród Generalnego Konserwatora Zabytków i Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków. Fot. Jan Zych

Wawel, 14 September 2013. Celebrations accompanying awarding the “Conservator Ecclesiae” to the Lviv Metropolitan Archbishop Mieczysław Mokrzycki, as well as state decorations and awards of the General Heritage Conservator and the Heritage Conservation Association. Photo Jan Zych

1. Poprzez ochronę materii, ze świadomością posiadania wartościowej rzeczy użytkowej.
2. Jako zintegrowane dzieło sztuki (architektury, rzeźby, malarstwa, wystroju i wyposażenia) **dostępne społecznie**.
3. Jako element krajobrazu.
4. Poprzez wykorzystanie funkcji muzealnej jako nośnika kultury i cywilizacji.
5. Jako nowa „warstwa czasu”.

Według Księdza Prof. Pasierba Kościół jako SACRUM służy nie tylko określonej wspólnocie religijnej jako miejsce modlitwy i duchowego powiązania z Bogiem, ale także jako zintegrowane dzieło sztuki pełni także **doniosłą funkcję kulturową w stosunku do najszerszych warstw społecznych**. Jako pomniki przeszłości dzieła te **uczą i wychowują**.

„Są one nie tylko obrazowym kerygmatem chrześcijańskim i teologią monumentalną docierającą do ludzi nie spotykających się z innymi formami ewangelicznego zwiastowania, ale i przekazicielami wielkich humanistycznych treści, ciągle żywych i płodnych dla ludzi z naszego kręgu kulturowego. Są świadectwami nie tylko Boga, ale i człowieka: modlącego się, poszukującego i twórczego. Dlatego **stanowią one płaszczyznę spotkań**; zwiedzanie ich odbywające się współcześnie na fali nie mającego precedensu w całej historii cywilizacji ruchu turystycznego staje się wielką szansą nie tylko duszpasterską, ale i **kontrybucją na rzecz budowania świata o wartościach bardziej ludzkich**”.

Na koniec, Ks. Prof. Pasierb pisze, że sztuka sakralna jest znakiem i symbolem, zaś odwołując się do Newmana przypomina jego esej o poezji i zawartą w nim frazę, że „u chrześcijan poetycki pogląd na świat jest obowiązkiem”. **Na poezję świata składa się i kultura i natura i obydwie one są zagrożone przez wiele czynników. Piękno bywa bezbronne i potrzebuje pomocy**.

Przyznana w 2013 Nagroda „Conservator Ecclesiae” jest wyrazem uznania za wieloletnią, efektywną i sprawowaną z pełnym oddaniem przez Metropolitę Lwowskiego Arcybiskupa Mieczysława Mokrzyckiego opiekę nad naszym narodowym dziedzictwem sakralnym.

Uroczystość wręczenia tej szczególnej Nagrody miała miejsce w Centrum Konferencyjnym na Wawelu w Krakowie w dniu 14 września 2013 roku, a towarzyszyło jej Seminarium nt. „Stan i perspektywy ochrony dziedzictwa architektury i sztuki sakralnej w Polsce”, które zostało przygotowane przez Małopolski Oddział Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków; w ramach seminarium przedstawione zostały dwa interesujące i aktualne w warstwie merytorycznej referaty: Prof. dr. hab. inż. arch. Jacka Gyurkovicha, Dziekana Wydziału Architektury PK na temat koegzystencji sztuki dawnej i nowej w przestrzeni sakralnej, oraz Ks. Dr. Andrzeja Józefa Nowobilskiego przedstawiającego problemy restauracji zabytkowych budynków przy ul. Kanoniczej, zajmowanych przez Muzeum Diecezjalne.

Wawelska uroczystość została znacznie wzbogacona nie tylko bardzo liczną obecnością przedstawicieli środowiska konserwatorskiego, ale także uczestnictwem Ministra Macieja Klimczaka z Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej i Wiceminister Kultury i Dziedzictwa Narodowego Małgorzaty Omilanowskiej, którzy wręczyli wysokie odznaczenia państwowe oraz nagrody Generalnego Konserwatora Zabytków i Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków.

1. Through protecting the matter, with the awareness of possessing a valuable item of use.
2. As an integrated art piece (architecture, sculpture, painting, interior decoration or furnishing) **generally accessible**.
3. As an element of landscape.
4. Through the use of museum function as a medium of culture and civilisation.
5. As a new “time layer”.

According to Reverend Prof. Pasierb, the Church as SACRUM serves not only a specific religious community as a house of prayer and spiritual connection with God, but also as an integrated work of art it fulfils a **significant cultural function in relation to widest social strata**. As monuments of the past those works **teach and educate**.

“They are not only a vivid Christian kerygma and monumental theology dawning on people who do not encounter other forms of evangelical annunciation, but also conveyors of great humanist contents, still alive and inspiring for people from our cultural circle. They are evidence of not only God, but also of a man: praying, searching and creative. Therefore, they **constitute a plane for encounters**; sightseeing them that takes place nowadays following a fashion for tourism unprecedented in the whole history of civilisation, which has become a great pastoral opportunity, as well as a **contribution to building a world with more humane values**”.

Finally, Rev. Prof. Pasierb wrote that church art was a token and symbol, while referring to Newman he recalled his essay on poetry and the statement it contained, namely that “among Christians a poetic view of the world is a duty”. **The world poetry encompasses both culture and nature, and they are both endangered by numerous factors. Beauty can be defenceless and in need of help**.

The “Conservator Ecclesiae” awarded in 2013 is a token of recognition for many years of effective and dedicated care of our national church heritage taken by the Lviv Metropolitan Archbishop, Mieczysław Mokrzycki.

The ceremony of handing that particular Award took place in the Conference Centre in the Wawel Castle in Krakow on 14 September 2013, and was accompanied by a Seminar entitled: “State and perspectives of protection of architecture and church art heritage in Poland” prepared by the Lesser Poland Branch of Heritage Conservation Association, during which two interesting and factually current papers were presented: one by Prof. Dr hab. inż. arch. Jacek Gyurkovich, Dean of Faculty of Architecture CUT concerning the issue of coexistence of old and new art within the sacred space, and the other by Rev. Dr Andrzej Józef Nowobilski presenting problems in restoring historic buildings in Kanonicza street in Kraków, occupied by the Diocesan Museum.

The ceremony in the Wawel Castle was graced not only with attending numerous representatives of the conservation milieu, but also with the presence of Minister Maciej Klimczak from the Chancellery of the President of the Polish Republic, and Vice-minister of Culture and National Heritage, Małgorzata Omilanowska, who handed high state decorations and awards of the General Heritage Conservator and Heritage Conservation Association.